

U Bišću, 14. listop. (Dopis. *) (Gavro Vučkoyić brani sebe, a hvali upravu. gospodara bosanskoga, Osman-Šerif-paše) U vašem štovanome listu „Narodnih Novinah“ u broju 218. i 228. danah 23. i 26. rujna imaju dva dopisa iz Sarajeva. Ova dva članka, kako se vidi, pečatana su ponajprije u biogradskom „Sveto-vidu“ i odanle su uzeta u vaše novine.

Ja, istina, da neumijem dobro pisati, a nijesam imao gdje ni naučiti, pa da dobro pišem, s druge pak strane liem sam pisati, i nijesam nikada u novine dopisovo, nit je to moj posao bio, ali ipak primoran sam, da što odgovorim sarajevskomu dopisniku, nekrijući, kao što taj dopisnik, pred svetom svoga imena.

Dopisnik napada na č. g. Osman-pašu, g. Ščuliepnikova, ruskoga konsula, Rašid-efendiu, tolinača vezirova, g. Staku, direktora dievojačke škole, Kerletu Kraljevića, a ni mene dolje imenovanoga poštedio nije, nego me naziva da sam špiun g. vezira, i da sam išo s vezirovim poslom u Krajinu hervalsku do Beča da špiuniram. Ja neznam, što ću. da špiuniram, to moj posao nikada bio nije, niti će biti, a gg. čitatelji ovoga štovanoga lista znati će po mome imenu, jesam li taj čovjek, ali dopisnik sigurno da je po sebi sudio, jer jedan čovjek, koji je pošten, on siromah misli i po sebi sudi cijeli svijet, da je pošten, a pak jedan, koji laže, i koji petlja i zahvatja, onaj pak misli i po sebi sudi, da je svaki kao što je i on i svoje ime dragomu tovari. Na koncu 1857. god. od najviše vlasti c. otomanske razaslat je razpis u sve guvernije carstva, u kome se razpisu nalaže svim guvernerom, vezirima, da svaki vezir po nalogu istome učini nalog svim, njemu podčinjenim kajmakamom, a kajmakani podčinjenim jim mudirima, koji upravljaju u nahijah, da svaki mudir izda zapovied u svoje nahije svim hristjanom obojega vjerozakona, da izberu medju sobom najboljega i najpoštenijega čovjeka, i kad ga izberu, da ga onda predstave mudiru i mečlisu, komu će mudir s mečlisom dati mazbatu (pismo potvrđeno pečati) i opremiti ga na sandžak, gdje kajmakam siedi. U ovome slučaju ja sam odabran bio od nahije petrovačke i poslan u Bihać, u Bišću nadjem još 9 drugarah iz devet nahijah, koji su odabrani i poslani, od njihovih nahijah.

Evo imena nahijah i izbornikah predstavnikah: 1 Todor Starčević od Bišća, 2. Gavro Vučković od Petrovca, 3. Petar Stupar od Staroga majdana, 4. Gjorgje Mijić od Ključa, 5. Joso Todić od Priedora, 6. Stevan Šteković od Kozarca, 7. Tešo Došenović od Dubice, 8. Pero Starčević od Novoga, 9. Sava Viselica od Cazina, 10. Kosta Končar od Krupe, i ovdie u Bišću odaberu mene i dadnu mi punomoćje. Predstave me kajmakam-paši, kajmakam-paša dade mi mazbatu otvorenu, i iz Bišća uputim se u Sarajevo, kad u Sarajevo, ali nieki drugari iz sandžaka došli, a nieki još nijesu predali mazbatu veziru, Muned-paši. Paša me uputi, da odem i mitropolitu, da se prijavim, to i učinim. Poslie niekoľiko danah dodju i ostali, počnemo se sabirati u mitropoliji kod vladike Dionisije, započnu glasati i raditi o izborih, dvorni predstavnici svi dadu glas za me. Sarajliam nije bilo po volji, što rade dvorni predstavnici, ali nijesu imali šta govoriti, i tako ustane vladika pred nami, a mi za njim i odemo k veziru. Vezir nam dadne zapovied, da siedemo. Kafa nam dodje, popijemo. Vladika kaže za izbor. Vezir mi dadne mazbatu na Nj. preuzv. velikoga vezira Ali-pašu, koji

je onda bio v. vezir. Odemo u mitropoliju; sutra dadnu mi punomoćje i načine pismo za patriarka Kirila u Carigrad. Punomoćje dano mi je dne 1. ožujka 1858., potvrđeno podpisi i pečati, i drugi dan uputim se iz Sarajeva, gg. predstavnici izprate me jedan sat od Sarajeva do Novog-hana, tu se pozdravimo, oni se vrata, ja produžim svoj put preko Travnik, Petrovca, Bišća; iz Bišća priedjem na Zavalje, u Otočku c. kr. pukovnicu, odtalen dalje preko Otočca u Senj, iz Senja smiestim se na vapor (parobrad) i idem dalje preko Dalmacije na Kerf u Carigrad. U Carigradu predam pismo, kuda je koje sliedovalo i u Carigradu ostanem sve do 18. kolovoza 1863. god.. Ovaj je poziv bio od blistateljne porte, da se izpuni jedna točka hatimauma, da se stavi u red platja vladikam i drugo. Za ovu namieru sazvana je bila skupština (sabor) u carigradskoj patriarkiji. Kroz ovo dugo vrieme bavljena moga u Carigradu sbog narodnih poslova neka g. dopisnik pokaže, što sam učinio i zaključio na štetu moga ljubeznoga naroda, i kako sam se vlado. Kad sam so vratio u Sarajevo, nijesu ni tri mieseca prošla, a Dževdet efendija, . izpitatelj carski, prispie u Sarajevo, izmetnu niekoliko članovah iz zasiedanja (mečlisa), koji mu nijesu bili po volji i sastavi preko 50 najodabranijih tergovacah od sve četiri viere, koje se nahode u Sarajevu, t. j. Turakah, pravoslavnih, katolikah i hebrejah, da izberu nove članove zasiedanja. Ja ovaj dan nijesam bio a Sarajevu, nego u toplicah, i ovdie bez moga pitanja i dogovora odaberu mene u ovome zasiedanju. Bio sam 16 miesecih i poslie toga dadnem ostavku sbog patriaršeskog duga.

— Valjani dopisnik, kad hoće, da je dopisnik, što neopisa makar jednom moje vladanje u Carigradu, dok sam bio i kako pošteno i junčki branio interese moga ljubeznoga naroda, a tako i u Sarajevu, dok sam bio u zasiedanju. Ja bih imao šta opisivati ali izostavljam. Sad gg. čitatelji neka sude o meni i o mome dopisniku, koji laže, i koji je priličniji za špijuna? I kad bi ja bio špijun, kao što kaže dopisnik, onda kakav bi bio moj mili narod(!) koga sam bio predstavnik sedam godin danah?

A o dopisniku, ako je onaj, na koga sumnjam, govori se još od 1848 g. da je špijun, a za se mogu s ponosom kazati, da i jednoga jeditoga u Bosni nema, koji više povjerenja uživa u obće u svom narodu od mene. A i to verlo dobro moj sarajevski dopisnik znade, da sam ja sa sobstvenim mojim poslom otišo u krajinu, a ne s vezira poslom, a moj posao zna dopisnik. Moj posao to je u Krajini: budući da imam primati u svih bosanskih sandžacih od moje nesretne još carigradske platje, došao sam u Bihać, posao sporo ide, morao sam se dugo zabavili i upravo kazati, počeh očajaviti i tako priedjem na Zavalje do Karlovca, do Zagreba i do Beča, samo da vrieme probavim, budući nikada ovom linijom prolazio nijesam. Svagdie sam našao počitane gospode za društvo, s kojom sam se razgovarao. I kazivali su mi, kako novine pišu o g. veziru. Ja sam kazao ustmeno, da je sve laž. Od one gospode, koji su se sa mnom razgovarali, nieki je iz Karlovca u „Nar. Nov.“ stavio 31. kolovoza broj 199. jedan članak od moga kazivanja. Sigurno ovaj je članak : sarajevski dopisnik nanjušio, i nije znao, što će i kako bi mi se osvetio tobože i to nadje i izmisli, da se je raznio glas, da je g.

Vučković otišao do Beča s vezirovim poslom da špijunira. Laže to dopisnik. Nikada se takvi glasovi za Vučkovića raznieti neće, a ja što ću mu, kad obraza nema. Ovdie je mjesto onoj prostoju poslovcici, koja veli: „Da zna koza što je obraz, nebi digla ...

A i poštovani g. Andrić, redaktor »Svetovida“, premda da smo lično nepoznati, neka upita najodličniju gospodu, koja ga okružavaju, a i moje drage Bošnjake, koji se ondje nahode, pa će čuti g. Andrić, šta će mu kazati i namah će se uvieriti, da mu je laža dopisnik i nikad mu vierovati neće.

A za čestitoga g. Osman pašu vezira, što piše dopisnik, nije istina ništa. Osman-paša, kako je došao u Bosnu, on je nam vladalac postao, ima više od 4 godine. Osmanpaša ima dosta dielali, koja sa dostojna veliko pohvale i počitanja, g. dopisnik nijednoga neopisa, a trebalo bi da opiše, kad hoće, da je dopisnik. Neke kaže dopisnik, tko u Bosni pogradi oko 300 satih puta? Tko pogradi sarajevske tobije baterije, gdje topovi stoje, koje su na visini bile položene, a tako je izgledalo, kao kakvo strašilo, a sad se vide gotovo iz četiri sala, i tako izgledaju iz daljine, kao kakav liepo odgojen cviet? Tko pogradi kroz Sarajevo onako prekrasne putove? Prije Osman-paše nijesu bila troja kola u čitavu Sarajevu, a sad jih imao preko 150, što prostih kolah, što karucah. Tko dobavi u Sarajevo svietnjake (fenjere) i stavi po glavnih prolazih? Tko više grada načini na onome romantičkom mieslu onaj liepi čardak, i oko čardaka za 100 ljudih sjednicu? Tko načini nad kiselom vodom čardak? Tko dobavi u Mostar za pravoslavnu cerkvu 50.000 grošah? a tko za katoličku u Mostaru 50.000 grošah ponudi od Nj. velič. sultana, a tko za sarajevsku cerkvu 30 000 ? tko za katoličku školu u Sarajevu 12.000? Tko za djevojačku školu 5.000 grošah? Kaži dopisniče, nemoj se stiditi, nemoj kukavče cerni, biti neblagodaran (!?!) zašto na onakav način neblagodariš, kao poštovan O. fra.

Grigorija Martić. Tko pogradi po Bosni tolike mostove? Tko gradi sarajevsku Bentpašu, kud se je s opasnosti prolazilo? Tko bi uzrok, da se gradi u Sarajevu varoška bolnica? Tko bi uzrok, da se načini u Bišću nafeti i munara; ovo je bila cerkva, koju je sagradio kralj ugarski Bela i kad su Turci Bihać osvojili, nadienu joj ime žamia. Sav je Bihać izgledao kao kakva ogorelina. Sve je bilo u njem mračno, a sad bar iz dva sala vidi se munara, toranj, da se bieli kao snieg. Moj dopisniče, da su svi veziri, koji su se mienjali u Bosni, kroz 403 godine radili, kao Osman-paša, sad bi bosanski varoši izgledali i bili podobni evropejskim varošom.

A i to dopisnik zna, kad se u Sarajevu na bajram dodje s diccom školskom, kako nas vezir uljudno prima i svaki put diccu obdari, a za školske knjige prije je dopisnik pisao, ba su jih pogoreli i da jih je g. V. spalio, a sad opet u novinah stoji da su se knjige iz luga povratile, jedne su se stovarile u vladičin konak, a druge u vezirov konak. Ovo se nekako neslaže, ali o tom neću mnogo govoriti (!) jer je ovaj slučaj bio poslie mene, samo to mogu kazati da G. V. mnogo ljubi prosvjetu i da bi volio, da su kadre Sarajlije, pa da imaju universitet. Dopisnik kaže, da jih hoće Osman-paša da pociepa, da oslabi. Moj dopisniče, nemoj se

ružiti, nemoj se toga bojati: kroz četiri vieka kad smo ostali nepovriedjeni u našem jeziku, nebojmo se više. Ja ti stojim dobar za njega.

Na dopis dopisnika Sarajnskoga gledajući kano da ta prosvieta cvate u najvećem stepenu, a to bi ljudi mislili da Sarajlije velik broj učenikah na dvoru imaju na naukah; rekli bi, da jih ima u Carigradu, Rusiji, Austriji, Srbiji, Pragu, Tekelinu zavodu, Zagrebu, Zadru i u Franciji itd. Sav ovaj veliki broj učenikah more znači do ništa. A dopisnik je veliki rodoljub u riečih, u zapečku za prosvjetu čudesa čini (!) Velika je prosvieta u Bosni, da bog sačuva; u Sarajevu ima škola, ima, mislim, više od 50 godinah. Kakva je to škola? Kad još u Bosni nijednoga učitelja neima, a od 800 svetjenikah u Bosni nijednoga nije, koji bi mogo sjesti u krug učenoga svetjenstva izuzimajući jedinoga g. arkimandritu Pamučinu u Mostaru. Ovdie je rieč o pravoslavnom svetjenstvu.

Da nam sjutra dopusti, a dopustio bi, da hoće dopisnik, da se živo zauzme, patrijark, i da nam zaište jednoga da rukopoloži za mitropolita, Boga mi ga danas u Bosni neima ni za djakona, a kamo li za mitropolita. Sad sudite, gg. čitatelji, kakva je velika nauka u Bosni, i kako se braća naša Bošnjaci zauzimaju u današnjem devetnaestom vieku(!?!). Sarajska je najviša prosvieta u luksusu, nakitu gospodjah, u dukatih, biseru i drugih dragocienostili i u kućnih tapetah. Sva je Evropa čula jauk i propast bosanske sirotinje, koja je do najkrajnje propasti došla, a jedan stranac neka dodje u Sarajevo još o kakvoj svetkovini, kad izidju gospoje na vrata, pa vidi nakite obuke, morao bi se diviti i sam u sebi suditi i reći, da nigdie bogatijega i sretnjega življenja neima, što u Sarajevu. U ovom je luksusu prosvieta u Sarajevu.

A u čem je narodoljubje Sarajsko? Kad kažem, da je sve u jednom grehu stalo i u cerkvi, nećete mi gospodo čitatelji vierovati, ali vierujte, da istinu kažem. Istina je prava i to, da u Sarajevu ima mladeži i srednjih ljudih, koji imaju velika čuvstva, i koji čeznu za prosvjetom, i koji bi radili o napredku narodnome, ali zaludu, kad nesmiju nijedan ni zuba obieliti od gospode staracah, koji do danas sa svim upravljaju. Po mome mnienju mnogo bi bolje bilo, da moj dopisnik o tome radi, da se starci uklone s čela narodnjega i s uprave narodnje; starci nek idu u svoje magazine i dućane, kad jim je bog dao, još neka svaki uzme po sto mierovah graha i po jedne brojanice, pak nek uvijek grah jedu (!) i u cerkvu idu i bogu se mole za svoje duše i za zdravlje nas mladih, a na čelo mlade nek prometnu, pa će svaki vidieti, da će nam bolje biti. Dopisnik Sarajevski više niešto i na ruskoga konzula g. Škuljepnikova. Neima pravo dopisnik. G. Š verlo je dobar čoviek, saveršeno naučen, a to se samo po sebi kaže, jer da takav nije, kao što ga ja kažem, nebi njega velika Rusija deržala u Sarajevu evo ima 8 godinah za svoga konzula.

A i u Rašid-efendiju niešto dopisnik dira. Rašid-efendija kod g. V. tumač, dosta je naučen čoviek; on piše turski, francezki, niemački,

serbski kirilicom, hrvatski latinicom. On je kao jedna mirna i poštena dievojka, pa ja neznam, zašto bi na njega viko.

A za Staku Skenderovu. Ova je Staka dievojka; nikada se udavala nije, niti će se udavati. Prije dvanaest godina sarajevsko je občinstvo imalo dievojačku školu, i nije trajala ova škola ni dvie godine, i neznam, koliko je Sarajevo bilo bez dievojačke škole. Gdčna. Staka nadje se pobudjena i otvori sama dievojačku školu ima 8 godina. Staka daje samo kirije kućne po 300 for. srebra, u Slake dobro škola napreduje; Staka je prije tri godine poslala od svojih učenica učiteljku u Mostar, a drugu pak učenicu šalje, te uči turske djevojke radovom. Ovoj posljednjoj g. V. platja iz svojo kose po 12 for. na mjesec osim drugih darovah. Gdčna. Staka, u miesto da joj se zahvali, na nju je velika vika, baš kao kanda Štaka neznani čije dievojčice uči, a ne sarajevske. A znate li, zašto je ta tolika vika na Štaku? Evo zašto: Štaka je sirota opisala sarajevsko veliko rodoljbnje u jedaoj knjizi, koja ima naslov „Odmora časovi“, i sad za to na Štaku da mogu sve bi vragove digli. Skoro kad joj je došlo pomoći od Nj. velič. sultana 5000 gr. da joj nebude sama mene kod g. V., nebi jih primila. Neima pravo na nju nitko vikati.

Gg. Kerletu i Kraljevića uzima dopisnik. Ova su dvojica dobri tergovci, veliko vierovanje imaju u Terstu, u Beču. Dopisnik možda da je što na nje nazuban, a može i to biti, da gdje podieli na priček, pa će bez posla i nama šta roditi (?!) te napada čas na ovog, a čas na onoga. Biva, neima drugoga posla.

Dopisnik, ako mu se što čini krivo, da sam opiso, neka se javi, ama pod imenom i svojim podpisom, i nek opiše moje nedostatke. Ja se nadam da bi svi šest gg. konsulah, koji se nahode u Sarajevu, potverdili, da je ovo sve istinito.

U Bišću, 14. listopada 1865.

Gavro Vučković.

*) Mi ovaj dopis priobćujeino evo kao *kuriozum*, što u podpunoj opreci stoji sa svimi glasovi, koje ne samo naše i serbske, već i sve gotovo niomačke novine donajaju iz Turske. G. Gavro Vučković zna valjada, da ima razloga, a nije teško ni pogoditi, zašto brani upravu Osman-pašinu i svoje ime javno na vidjelo iznosi. A kakva mu je plitka, i upravo da rečemo, dietinjasta obrana, znati će svaki čitatelj ovoga njegovog članka prosuditi, ma i nebilo toliko viešt logičnu dokazivanju, kano Sto je g. Gavro ...

A što gosp. Vučković hoće da dopisnik stupi predanj sa svojim imenom, to je odviše naivno, ako se sada u Bosni ljudi baš i nenabijaju na kolac. U ostalom neka branitelj turske uprave zna, da bismo mi dopisnika i u onom slučaju, kad bi u prostodušnoj smionosti svojoj i posego da iznese ime na vidjelo, čuvali od javnosti, dobro imajuć na umu od g. Gavro toliko hvalisani turski *libaritet* i *humanitet*.

Ur. „Nar. Novi“

